

Dr hab. Adam Kaliński

Uniwersytet Łódzki

Wydział Biologii i Ochrony Środowiska

Katedra Zoologii Doświadczalnej i

Biologii Ewolucyjnej

ul. Banacha 12/16, 90-237 Łódź

adam.kalinski@biol.uni.lodz.pl

Recenzja osiągnięcia naukowego, pozostałej aktywności naukowej, dorobku dydaktycznego i organizacyjnego dra Grzegorza Kłysa w związku z jego wnioskiem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych (dyscyplina nauki biologiczne).

INFORMACJE WSTĘPNE

Podstawą do ceny wniosku dra Grzegorza Kłysa, o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, była otrzymana dokumentacja zawierająca m.in. autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych oraz oświadczenia współautorów prac wchodzących w skład osiągnięcia. Otrzymałem również kopie prac stanowiących osiągnięcie w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (z dn. 24 lipca 2018 r., Dz. U. z 2024 r. poz. 1571). Ponadto sprawdziłem wskaźniki bibliometryczne przedłożonych prac na podstawie baz Scopus i Web of Science zgodnie ze stanem z dnia 03.01.2025.

Oceną (zgodnie z artykułem 219 ustawy) objąłem osiągnięcie naukowe (w tym cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych oraz aktywność naukową z uwzględnieniem, czy była ona realizowana w więcej niż jednej instytucji naukowej).

1. SYLWETKA HABILITANTA

Dr Grzegorz Kłys uzyskał stopień magistra biologii w 2000 roku na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego. Następnie, w roku 2003 uzyskał stopień doktora nauk biologicznych w Instytucie Systematyki i Ewolucji Zwierząt Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (praca pod tytułem: „Czynniki mikroklimatyczne decydujące o strategii wyboru miejsca hibernacji przez nietoperze: gacki brunatne (*Plecotis auritus*) i nocki duże (*Myotis myotis*) na przykładzie Podziemi Tarnogórskich”, promotor: prof. dr hab. Bronisław W. Wołoszyn). Dr Grzegorz Kłys był zatrudniony jako starszy technik w grupie pracowników inżynieryjno-technicznych na Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego (lata 2000-2003). W roku 2003 został zatrudniony jako adiunkt w Katedrze biosystematyki (obecnie Instytut Biologii) Wydziału Przyrodniczo Technicznego na Uniwersytecie Opolskim, gdzie nadal pracuje.

2. OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Habilitant przedstawił do oceny dwa osiągnięcia naukowe. Pierwsze z nich nosi tytuł „Ekologiczne strategie przeżycia nietoperzy (Chiroptera) w podziemnych obiektach podczas hibernacji”, drugie natomiast „Wybrane gatunki stawonogów zasiedlające systemy podziemne”. Omówię teraz kolejno obydwie osiągnięcia.

Osiągnięcie pierwsze stanowi monografia naukowa (w języku angielskim) oraz cykl trzech publikacji opublikowanych w latach 2013-2024. Dwie z nich ukazały się w czasopiśmie indeksowanym w bazie JCR (Applied Sciences-Basel). Współczynnik IF ww. czasopisma wynosi 2,7. Obie indeksowane w JCR prace powstały we współautorstwie i w obu dr Kłys jest pierwszym autorem. Jego procentowy wkład w powstanie tych publikacji wynosi odpowiednio 60 i 50%. Jak dotąd (3.01.2025) według bazy Scopus tylko jedna z prac została zacytowana, przy czym, co należy podkreślić jest to autocytacja w drugiej z prac.

Po wnikliwym zapoznaniu się z publikacjami stanowiącymi pierwsze z osiągnięć Habilitanta, należy podkreślić, że publikacje stanowią spójny, jednotematyczny cykl, choć trzeba też zaznaczyć, że tytuł osiągnięcia jest sformułowany dość ogólnie. Każda z publikacji dotyczy z jednej strony warunków fizycznych w miejscach hibernacji nietoperzy a z drugiej ekologii poszczególnych gatunków nietoperzy i ich reakcji na dostępne warunki.

Pierwszą z przedstawionych publikacji jest monografia, w której Autor analizuje warunki mikroklimatyczne, kluczowe z punktu widzenia hibernujących nietoperzy w 13

różnych lokalizacjach (zarówno w jaskiniach jak i obiektach pochodzenia antropogenicznego). W dalszej części pracy Autor analizuje różne strategie hibernacji posługując się przykładami konkretnych 6 gatunków nietoperzy. Z jednej strony monografia ta stanowi dość cenny wkład w naszą wiedzę dotyczącą stosunkowo słabo zbadanej grupy zwierząt, jednak charakter publikacji sprawia, że ma ona ograniczony wpływ na innych badaczy, zwłaszcza z zagranicznych ośrodków naukowych.

W kolejnej publikacji Habilitant analizuje wpływ różnych parametrów fizycznych na hibernację nietoperzy w rozległym systemie podziemi i wskazuje na rolę przepływu powietrza w wyborze miejsc hibernacji przez nietoperze. Wyniki są relatywnie ciekawe, jednak wybór czasopisma nie gwarantuje ich znaczącego wpływu na rozpatrywaną dziedzinę nauki.

W trzeciej z publikacji, w której Habilitant jest pierwszym autorem, przedmiotem badań jest mopek *Barbastella barbastellus*. Autorzy stwierdzili, że szereg analizowanych zmiennych charakteryzujących mikroklimat w miejscach hibernacji działa w specyficznej kombinacji i w ten sposób wpływa na strategie zimowania. Strategie te wyrażają się między innymi w wielkości grup w jakie skupiają się zimujące osobniki. Wyniki opublikowane w niniejszej pracy stanowią kontynuację zainteresowań badawczych habilitanta i należy tu docenić jego konsekwencję. Wydaje się jednak, że wpływ tej publikacji na obszar badawczy, w którym habilitant się porusza jest dość ograniczony, na co wskazywałaby choćby zerowa liczba cytowań.

Podobny zarzut można wysunąć wobec czwartej publikacji, dotyczącej warunków zimowania i strat ciepła podczas hibernacji u gacka brunatnego *Plecotus auritus*. W tej dwuautorskiej publikacji Autorzy opisują wyniki dotyczące utraty masy u zimujących nietoperzy, przy czym główna wartość pracy wynika z przedstawienia stosunkowo mało inwazyjnej metody określania wydatków energetycznych nietoperzy podczas hibernacji.

Podsumowując pierwsze z osiągnięć naukowych habilitanta należy podkreślić jego spójność tematyczną. Niektóre wątki poruszane w analizowanych publikacjach są dość nowatorskie, jednak nie wydaje się, by całościowo stanowiły one znaczący wkład w danej dyscyplinie. Dobór czasopism, w których Habilitant opublikował wyniki swoich badań niestety nie gwarantuje ich szerszego oddziaływania na innych badaczy.

Drugie z przedstawionych osiągnięć badawczych skupia się na stawonogach zasiedlających systemy podziemne. Specyficzne środowisko badań, stanowi bez wątpienia

tematyczny łącznik między obydwoma osiągnięciami. W swoim drugim osiągnięciu Habilitant umieścił 4 publikacje (z lat 2004-2021), przy czym tylko dwie z nich ukazały się w czasopismach indeksowanych na liście JCR (odpowiednio *Zootaxa* i *European Zoological Journal*). Współczynnik IF ww. czasopism wynosił w momencie publikacji odpowiednio 0,9 i 1,75. Obie indeksowane w JCR prace powstały we współautorstwie i w obu dr Kłys jest pierwszym autorem. Jego procentowy wkład w powstanie tych publikacji wynosi odpowiednio 45 i 50%. Jak dotąd (3.01.2025) według bazy Scopus tylko jedna z prac została sześciokrotnie zacytowana.

Pierwszą z publikacji wchodzących w skład drugiego osiągnięcia naukowego Habilitanta jest monografia naukowa. Po zapoznaniu się z jej treścią mam jednak poważne wątpliwości, czy powinna ona znaleźć się w wykazanym przez Habilitanta osiągnięciu. Monografia omawia walory przyrodnicze Podziemi Tarnogórskich, przy czym znaczną część objętości publikacji stanowi opis form przyrody nieożywionej, w tym geologii, mikroklimatu czy zjawisk krasowych. Rozdział dotyczący fauny, w tym bezkręgowców liczy kilkanaście stron i ma charakter stricte faunistyczny, to znaczy ogranicza się praktycznie do wymienienia stwierdzonych gatunków. O ile trudno polemizować z walorami konserwatorskimi czy edukacyjnymi tego rodzaju publikacji to jej wartość naukowa jest stosunkowo niewielka.

Druga publikacja jest w zasadzie krótką notatką faunistyczną analizującą skład gatunkowy chrząszczy stwierdzonych w Podziemiach Tarnogórskich. Z konieczności informacje podane w tej publikacji pokrywają się do pewnego stopnia z treścią wcześniejszej monografii. Podobnie jak w przypadku monografii ściśle faunistyczny charakter publikacji ogranicza jej wartość naukową.

Trzecia publikacja jest również rodzajem notatki faunistycznej, przy czym jej wartość naukowa jest wyższa niż poprzednio omawianej publikacji. Praca omawia pierwsze stwierdzenie pluskwiaków z rodziny *Cydnidae* w środowisku jaskiniowym w górach centralnej Azji (Tadżykistan). Jest to bez wątpienia interesujące zważywszy na ogólnie słaby stan poznania fauny jaskiniowej, jednak trudno w takim wypadku mówić o znaczącym wkładzie w rozwój danej dziedziny nauki.

W czwartej publikacji Autorzy omawiają ciekawy przypadek wystąpienia swego rodzaju jajożyworodności u muchówki *Meoneura obscurella*. Taką, dość nietypową strategię Autorzy stwierdzili u muchówek zamieszkujących specyficzne środowisko kopalni soli Wieliczka. Należy docenić fakt, że w tej rodzinie muchówek (*Carnidae*), taki sposób

rozmnażania stwierdzono po raz pierwszy, co poszerza zasób wiedzy o tych owadach. Z drugiej jednak strony, publikacja po trzech latach funkcjonowania w międzynarodowym obiegu nie została ani razu zacytowana. Oznacza to, że jej oddziaływanie na naukę jest niewielkie.

W podsumowaniu drugiego z osiągnięć naukowych Habilitanta należy wyraźnie podkreślić, że przedstawione do oceny publikacje mają w dużej mierze charakter faunistyczny, co oczywiście ma określoną wartość poznawczą, głównie w zakresie naszego rozumienia różnorodności biologicznej w specyficznym środowisku jakim są systemy podziemne (naturalne i pochodzenia antropogenicznego). Trudno jednak mówić w tym przypadku o znaczącym wkładzie w daną dziedzinę wiedzy.

Podsumowując całościowe osiągnięcie naukowe Habilitanta mam bardzo poważne wątpliwości czy wyniki w nim zawarte mają duże znaczenie dla rozwoju ekologii organizmów zasiedlających ekosystemy podziemne. O ile w przypadku pierwszego z osiągnięć można mówić o pewnej wartości naukowej, zwłaszcza jeśli chodzi metodykę badań wydatków energetycznych zimujących nietoperzy, o tyle w przypadku drugiego osiągnięcia otrzymujemy głównie zbiór danych faunistycznych. Na negatywny ogląd osiągnięć habilitanta ma również wpływ znikoma liczba cytowań publikacji wchodzących w skład obu osiągnięć.

3. OCENA POZOSTAŁEJ DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

Tematyka badawcza dra Grzegorza Kłysa skupia się wokół tematów związanych ze środowiskiem podziemnym, zarówno naturalnych jaskiń jak i tworów pochodzenia antropogenicznego. Tematyka ta jest dość szeroka, co zaowocowało wieloma publikacjami o różnej randze naukowej. Dr Kłys jest autorem dwóch monografii popularnonaukowych i sześciu naukowych po uzyskaniu stopnia doktora (dwie z nich weszły w skład obu osiągnięć naukowych). Jest też autorem ogółem 30 rozdziałów w monografiach o różnorodnej tematyce (26 po uzyskaniu stopnia doktora). Habilitant jest autorem 12 prac będących w obiegu międzynarodowym (źródło: baza Scopus z dnia 3.01.2025). Publikacje te były cytowane 74 razy (67 razy bez autocytowań). Najczęściej cytowaną z prac była wieloautorska publikacja „On the origin of mongrels: evolutionary history of free-breeding dogs in Eurasia” z Proceedings of the Royal Society B. Łącznie Habilitant może pochwalić się 47 publikacjami (41 opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora), choć należy tu zaznaczyć, że większość z nich ma charakter popularyzatorski bądź przyczynkarski. Nie jest to zarzut, świadczy to o szerokich horyzontach naukowych Habilitanta, ale ich naukowe oddziaływanie jest bardzo niewielkie. Habilitant był także autorem bądź współautorem aż 67 referatów wygłoszonych na

konferencjach krajowych i międzynarodowych. Jeśli chodzi o aktywność w pozyskiwaniu funduszy na prowadzenie badań, Habilitant był koordynatorem grantu w ramach programu „RITA - Przemiany w regionie” w partnerstwie z Narodowym Uniwersytetem Tadżyckim w Duszanbe. Był także koordynatorem w czterech pomniejszych projektach grantowych. O aktywności naukowej Habilitanta dobrze świadczą odbyte przez niego długoterminowe staże zagraniczne. Dr Kłys odbył ich ogółem 6 z czego 5 w Tadżykistanie a jeden w Rosji. Wymienione wyjazdy naukowe zaowocowały publikacjami, z których część weszła w skład osiągnięcia naukowego Habilitanta. Działalność naukowa Habilitanta zaowocowała zaproszeniami od redakcji czasopism do zrecenzowania prac naukowych (ogółem 11), choć trudno wśród nich znaleźć tytuły bardzo znaczące w swoich dziedzinach. Ogółem, działalność naukową Habilitanta oceniam pozytywnie choć nie bez zastrzeżeń. Moje obiektywne wnioski wynikają przede wszystkim z tego, że wysoki potencjał naukowy nie przełożył się na więcej wartościowych publikacji o zasięgu międzynarodowym. W najlepiej cytowanej (około 60% cytowań) pracy Habilitanta jest on jednym z dwanaścioro współautorów. Oznacza to, że ogólny wkład pracy Habilitanta w naukę jest stosunkowo niewielki.

4. OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO, ORGANIZACYJNEGO ORAZ POPULARYZATORSIEGO

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska Habilitanta jest odzwierciedleniem jego szerokich zainteresowań naukowych. Zakres prowadzonych zajęć dydaktycznych jest wyjątkowo imponujący, habilitant prowadził tak różnorodne zajęcia jak „Podstawy preparatyki histologicznej”, „Fauna Polski” czy „Botanika użytkowa” na ogółem kilkunastu kierunkach i specjalnościach. Habilitant sprawował opiekę nad kilkudziesięcioma pracami licencjackimi i magisterskimi. Równie okazałe prezentuje się działalność organizacyjna dra Kłysa. Od 2005 roku jest on członkiem Rady Naukowej Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych i działa na rzecz utworzenia Parku Narodowego Puszczy Śląskiej. Brał on także wielokrotnie udział w pracach komitetów organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych i międzynarodowych. Niczego nie można także zarzucić działalności popularyzatorskiej Habilitanta. Dr Kłys jako autor wielu publikacji (patrz wyżej) o charakterze popularnonaukowym znacząco przyczynił się do popularyzacji wiedzy z dziedzin, w których od lat się specjalizuje. Co warto podkreślić, angażował się mocno w aktywizację naukową studentów i doktorantów, co owocowało ich współautorstwem w publikacjach jak również ich uczestnictwem w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Dr Grzegorz Kłys ponadto organizował i prowadził publiczne prezentacje popularyzujące naukę. Na uwagę zasługuje również

współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym, taka jak udzielanie wywiadów w mediach i organizacja różnorodnych wydarzeń w rodzaju wystaw, czy innych aktywności, w tym terenowych. Warto też wspomnieć udział Habilitanta w produkcji filmów edukacyjno-przyrodniczych czy współpracę z Działem Przyrody Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Szeroka wiedza Habilitanta pozwoliła mu również na wykonanie szeregu ekspertyz i innych opracowań, zarówno przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora. Były to ekspertyzy zarówno faunistyczne jak i florystyczne. Ogółem działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską Habilitanta należy ocenić bardzo pozytywnie.

5. WNIOSKI KOŃCOWE

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku naukowego oraz wartość poznawczą cyklu powiązanych tematycznie prac naukowych przedstawionych przez Habilitanta w ramach dwóch odrębnych osiągnięć naukowych, stwierdzam, że Pan dr Grzegorz Kłys nie jest w pełni przygotowany do prowadzenia samodzielnej działalności naukowo-badawczej. Należy podkreślić, że dorobek okołonaukowy, w tym dydaktyczny oraz organizacyjny, a także istotny wkład w popularyzację nauki jest imponujący i świadczy o szerokich horyzontach Habilitanta. Doceniam także aktywność Habilitanta na polu pozyskiwania funduszy i współpracy z jednostkami zagranicznymi, co oznacza, że warunek realizowania aktywności naukowej w więcej niż jednym ośrodku naukowym został spełniony. Niestety nie można tego powiedzieć o przedstawionym mi do oceny osiągnięciu naukowym. Rolą recenzenta jest uważne przyjrzenie się publikacjom składającym się na osiągnięcie naukowe i ocena ich wpływu na obecny stan wiedzy. Obawiam się, że w tym przypadku ten wpływ jest stosunkowo niewielki. Tylko część z przedłożonych publikacji funkcjonuje w obiegu międzynarodowym, a i te publikacje były od momentu opublikowania cytowane jedynie kilkukrotnie. Podsumowując, Pan dr Grzegorz Kłys nie spełnia wymagań wynikających z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571) o stopniach naukowych i tytule naukowym doktora habilitowanego. W związku z tym przedkładam Komisji habilitacyjnej wnioski o nieprocedowanie kolejnych etapów w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu dr Grzegorzowi Kłysowi w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki biologiczne.

dr hab. Adam Kaliński

